

ԿՐԹՆԱԿԱՆ

ԴԱԻԹԻ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԷՋ ՄԵԾՈՒՅԵԱՆ ԱՐԱՐՔՆԵՐ

«Գթի գիտութիւն, որդի Յեսեայ,
այր բոս սրբի իմունմ»;
(ԳՈՐԾԵ, ԺԳ. 22)

Աստուածաշունչ Մատեանը սրբազան
ներշուառութեամբ լի գիրք մըն է՝ որ արծա-
նագործ է իր մէջը շատ մը աստուածա-
պաշտ ու մեծ դէմքերու արարքները։ Այս
մեծ դէմքերէն մին է Յեսեայի որդին՝ Դա-
ւիթը, զոր Աստուած գտած է իրեւ իր սըր-
տին մօտ ապրող մարդ մը։ Որովհետեւ Դա-
ւիթի կեանքին մէջ կը հանդիպինք մեծու-
թիւնը մահաանշող կարգ մը արարքներու,
որոնք զինքը իսկապէս Աստուծոյ մօտ ապ-
րող մէկը կը հռչակեն։

Իրգար ըլլալու համար սակայն պէտք է
նախ ըսենք թէ անիկա իր մեծութեան հետ

միասին ունեցած է նաեւ իր մարդկային
տկարութիւնները։ Ուրիշն սպաննել տա-
լով և անոր կինը իրեն սեփականացնելով
Տասնարանեայի Նրդ և Դրդ պատուիրանք-
ներուն դէմ միաժամանակ մեղանշած ե-
ղաւ։ Երբ ասկէ 3100 տարի առաջուան իր
ժամանակի պայմանները, ըմբռնութիւնը և
բարոյագիտական չափանիշները նկատի առ-
նենք, թէ և մասամբ մը կրնայ չքմեղանալ,
բայց չի կրնար սկզբունքով արդարանալ
իր գործածած այս ահաւոր մեղքին համար։
Մեղքը մեղք է, և ինչ պարագաներու ու
պայմաններու ներքեւ ալ գործուած ըլլայ,
չի դադարիր Աստուծոյ առջև տգեղ արարք
մը սեպուելէ։

Սակայն ինք գիտնալով զայս, անմիջա-
պէս անդարդարծաւ իր գործածած այս մեծ
սխալին վրայ և դառնապէս զղջաց ու ա-
պաշխարհից, արտասանելով 50րդ (աշխար-
հաբարի մէջ 51րդ) Սաղմոսը, և որով զի-
ւրեքստացաւ իր սրտի ներքին անդորութիւնն
ու խաղաղութիւնը։ Բնաւ չ'իյնալ թէ և ա-
ւելի լաւ է, բայց ինչալէ ետքը ոտքի վրայ
կայնիլ գիտնալ կրկին գնահատելի արարք

անոնց հիմնական դաւանութեամբ կը բաւականայ, և նորաճնար կամ վերնա-
մուտ վարդապետութիւնները կը մերժէ։ Ներողամիտ ոգւով զԲրիտանոս կը քա-
րողէ, և Աւետարանի և Առաքելոց վարդապետութիւնը ամենուրեք համար դիւրա-
մատելի կ'ընէ։ Այս է Քրիստոսի հաստատած հիմը, և այս հիմը պիտի չխախտի
դարերու մէջ։ Մի՛ լիցի մեզ խաբուիլ կեղծ ու մոլար ոգիներէ որ ճշմարիտը
կը թիւրեւ իրենց գրչով ու բերնով, և մեր Ս. Հարց վարդապետութիւնը եղ-
ծել կ'ուզեն։ Հայաստանեայց Ուղղափառ Ս. Եկեղեցւոյ հետեղը պէտք է միշտ
անշարժ պահէ Լուսաւորչայ ԼՈՅՍ ՀԱՒԱՏՔԻ, առ իւր Սուրբ Եկեղեցին, միշտ
իրեն նշանաբան ունենալով «Նորհալի Հայրապետին հրամանը, «Այլ և զհաւատս ու
որ յաւազան, անշարժ պահեա՛ միշտ յաւիտեան» (Ն. Շնորհալի, էջ 205)։

Եւ անշարժ հաւատքը անսասան պահէ մեր Սուրբ և Ուղղափառ և Ա-
ռաքելական Եկեղեցին, որ Նովալ զօրացեալք և Նովալ արդարացեալք օրհ-
նեմք և փառաւորեմք ուղղութեամբ և ճշմարտութեամբ, բանիւ և գործով՝
բերանով և սրտիւ, աստ և ի հանդերձեալն զՀայր և Որդի և զՍուրբ Հոգին,
յանիտեանս յաւիտեանից, Ամէն։

Տուեալ ի Պատրիարքարանէս Հայոց ի Կոստանդնուպոլիս յամի Տեառն 1899
ի 24 ամսեանն Մայիսի ընդ 129 համարաւ Կոնգակաց։

Պատրիարք Կոստանդնուպոլսոյ
ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

(Վերջ)

մըն է: Գիտրոս առաքեալ ալ ինկաւ իր Տէրը ուրանալով, սակայն ապաշխարեց իսկոնիս և կրցաւ ոտքի կենալ:

Միջիտ մարգարէ կ'ըսէ. «Ո՛վ իմ քրօնավորս, վրաս ալ խնդար, բեւե իյնամ» պիտի ելլեմ» (Միքիա, Է. 8): Հրէից մեծ իմաստունը կը յայտարարէ. «Արդարեւ եթէ եօթը անգամ ալ ինկած քլլայ՝ պիտի վերականգնի» (Առակ, ԻԿ. 16): Իսկ անգլիացի մեծ հեղինակ, Օլիվըր Կոլտսփիթ շատ իրաւացիօրէն կը մատնանշէ ու կ'ըսէ. «Մարդու մը մեծագոյն փառքը կը կայանայ ոչ թէ բնաւ չ'իյնալու» այլ ելլելու մէջ ամեն անգամ որ իյնայ»:

Մեծ է այն մարդը որ իր գործած յանցանքը պարագաներուն չի վերագրեր, և ինքզինքը արդարացնելու համար գործուած սխալին պատասխանատուութիւնը ասոր ուսնոր ուսին վրայ չի բեռնադրեր, այլ քաշարար. «Կը ճանցնամ իմ յանցանքներս, եւ մեղս միտ իմ աչիս առջեւն է» ըսելով կը խոստովանի զայն և թողութեան կ'արժանանայ: Այս ալ ինքնին մեծութիւն է: Յանցանքը ծածկել մարդու մը համար մեծութիւն չէ, այլ ընդհակառակը՝ պղտկութիւն մը: Յանցաւոր մը իր սխալը ընդունելով, իր սխալը խոստովանելով չի պղտկարար, այլ կը մեծնայ, ինչպէս լրաւ Յեսայի որդին Դաւիթ և Աստուծոյ շնորհքին արժանացաւ:

Երբ մեծութեան վրայ կը խօսինք, պէտք է նկատի առնենք թէ մեծութիւնը բացարձակ ըլլալէ աւելի յարաբերական բան մըն է: 25 ոտք բարձրութիւն ունեցող ծառ մը 20 ոտք բարձրութիւն ունեցող ծառին քով բարձր կը համարուի, բայց 50 ոտք ծառի մը հետ բազմատուկով անոր բարձրութիւնը կը նսեմանայ: Նմանապէս 50 ոտք ծառ մըն ալ երբ բազմատուի Գալիֆորնիոյ Եօսէմիթի լեռան երկնարերձ հսկայ ծառերուն հետ, անոնց քով կ'անշքանայ: Լիբարտ լիոնը, որ կ'սէնչ վեր ձիւնապատ և ամառ թէ ձմեռ, ծովկերքէն 17,000 ոտք բարձրութիւն ունի, սակայն երբ կատարը 29,000 ոտք բարձրութեան հասնող Հնդկաստանի Հիմալայա լեռան հետ բազմատուկեան զրուի՝ անով քով կը փոքրանայ քնական իմն բերմամբ:

Նոյնպէս, մարդը՝ որ արարչագործու

թեան իրբէ զուլս գործոցը, մեծ էակ մըն է Աստուծոյ այս ընդարձակածաւալ տիեզերքին մէջ, ի հարկէ բազմատուկ զինքը կենդանական մակարդակի վրայ ապրող փրմէ ցած արարածներուն հետ, երբ բազմատուի Աստուծոյ հետ՝ իսկոնիս իր մեծութիւնը կ'անհետանայ իսպառ: Որովհետեւ Աստուծոյ մեծութիւնը բացարձակ է, անհասանելի, տեսանալի և անչափելի:

Աստուած սակայն ու է արարածէ բացարձակ մեծութիւն չի պահանջեր, այլ կը պահանջէ իր ժամանակի, միջավայրի, ըմբռնութեան և կարելիութեանց սահմանին մէջ ապրուած լաւագոյն կեանքը: Եւ ասիկա կը պահանջէ Աստուած մեզմէ իրաւունքով: Դաւիթի համար երբ կ'ըսենք թէ նա Աստուծոյ սրտին մօտ ապրած մէկն էր. ասկէ 3100 տարի առաջուան միջավայրի պայմանները և բարոյական չափանիշները նկատի առնելով է որ կ'ըսենք զայն: Այդ պայմաններուն մէջ շատ քիչեր հազիւ կրնային ապրիլ այն կեանքը՝ զոր Դաւիթ կրցաւ ապրիլ և որով Խորայէի պատմութեան մէջ կրցաւ ձգել անուն մը՝ որ պարծանքով կը յիշուի Հրէից Սրբազան Մատենանի մէջ:

Դաւիթի կեանքին մէջ ի՞նչ արարքներ կան որ իր նկարագրին մեծութիւնը ի յայտ կը բերեն: Յիշենք անոնցմէ մէկ-երկու հատը: Դաւիթ օր մը երբ Փղշտացիներու հետ կը պատերազմէր՝ սաստիկ ծարափ էր, մօտակայ տեղ մը ջուր չկար որ խմէր, հետեաբար ըսաւ, «Բերքեհնիի դուռը եղող ջրհորէն ո՛վ ինձի ջուր կրնայ խմցնել»: Որովհետեւ Բեթզեհէմի ջրհորը թշնամիին կողմն էր:

Իր զօրավարներէն երեք հոգի կեանքերին վտանգի ներքե կրին, անմիջապէս Փղշտացւոց բանակը ճեղքեցին և ջուրը բերին Դաւիթի որ խմէ: Դաւիթ երբ ջուրին կուժէ ձեռքը առաւ, քիչ մնաց որ պիտի խմէր, բայց զապց ինքզինքը և չմեղց, ապա զանկա թափելով Տիրոջը նուիրեց ու ըսաւ. «Ո՛վ Տէր, էա լիցի որ ես այս բոնը ընեմ, իրենց կեանքը վտանգի մերժելով զացող մարդոց արջունք խմեմ, եւ անկէ խնդ չուզեց» (Բ. Թագ. ԻԿ. 15-17 և Ա. Մնաց. ԺԱ. 17-19): Անձնասիրութիւնը բոլոր մեղքերուն արմատն է, եթէ մէկը կրնայ իր անձը զսպել՝ ասիկա մեծութեան արարք մըն է:

Դրախտ Կորուսեալին հեղինակը, անգլիացի ձօն Միլտոն կ'ըսէ, թագաւորէ մը աւելի մեծ է այն անձը որ կը գտայ իր ախորժակը, կ'իշխէ իր անձին վրայ և կը կոտավարէ իր կիրքերը, յազուաձեռն ու վախերը: Ըստ Հրէից մեծ իմաստունին՝ Վիր Դալին դապողը քաղաք դրաւ ողէն աւելի աղէն է (Առակ. ԺԶ. 32): Իսկ Ժողովրդային առածը կ'ըսէ. «Ծաղիկէ անձիդ և ահա կը մեծնաս: Դաւիթի նկարագրին մեծութիւնը ահաւասիկ հոս է, անկապ այս պարագային կրցաւ յաղթել իր անձին, և մեծցաւ թէ՛ իր ժողովուրդին և թէ՛ Աստուծոյ առջև:

Ուրիշ դրուագ մը, Դաւիթ Գողիաթի պէս հսկայ թշնամիի մը վրայ յաղթանակ տարած քաջուն համար մեծ անուն մը շահած էր Իսրայէլի ժողովուրդին մէջ իբր քաջամարտիկ զինուոր: Ասիկա Սաուլ թագաւորին նախանձը շարժեց, ուստի որ ընդհանրապէս ի միջոց ի գործ դնելով զինքը սպաննել և մէջտեղէն վերցնել: Որովհետեւ քէր ուզեր որ ժողովուրդը ըսէր թէ «Սաուլը հազարաւորները զուգաւ, ու Դաւիթ իր բիւրաւորները» (Ա. Թագ. ԺԸ. 7): Դաւիթի համար չափաւորած այս զոգիւսանքը Սաուլը չէր կրնար տանիլ:

Օր մը Դաւիթ իր մարգերով քարայրի մը մէջ պահուրտած էր. Սաուլը առանց գիտնալու, առանձինն քարայր մտաւ: Դաւիթի քովի մարդիկը ըսին թէ ահաւասիկ լաւ պատեհութիւն մըն է ասիկա, և թելադրեցին իրեն որ օգտուելով այս պատեհութենէն՝ սպաննէ զայն: Բայց Դաւիթ չսպաննեց Սաուլը, միայն անոր վրարկուի մայրը գազուուկ կերպով կտրեց ու տոտով բաւականացաւ (Ա. Թագ. ԻԲ. 4-23): Յոյս տալու համար թէ իր կեանքին սպառնացող թշնամիէ մը վրէժ լուծելու պատեհութիւնը թէև իր ձեռքն էր, բայց իր վեհանձնութիւնը չթողուց որ լուծէր այդ վրէժը:

Ուրիշ օր մը, Դաւիթ գիշեր ատեն Աքեա-տայի նոսր Սաուլին բռնակը մտաւ, մինչ Սաուլը կը պառկէր կաւքերուն մօտ. իր զօրավարը՝ Լիթսան ըսաւ իրեն. «Տեր իմ, և Հրաման տուր ինձի որ սպաննեմ Սաուլը»: Բայց Դաւիթ ոչ ինչ սպաննեց և ոչ ալ հրաման տուաւ Աքիսային որ քա-

պաննէ, այլ Սաուլին ներգահնաւ կուծք տաւ և հետացաւ (Ա. Թագ. ԻԶ. 1-25):

Ի՞նչ վեհանձն արարք է այս: Ասկէ 3100 ասորի առաջուան քաղաքակրթութեան կիսաավայրին շրջանին մէջ հոգիի ի՞նչ հիւսնայի մեծութիւն է այս, զոր Դաւիթ քարայր բերաւ իր կիանքին մէջ:

Հոս կրնայ հասկնալ թէ ինչո՞ւ Դաւիթ Գողիաթը սպաննեց՝ իսկ Սաուլին ձեռք չզարկաւ: Այո՛, Դաւիթ Գողիաթի նման հսկայ մը գետին տապալից բռնեց խնայելու, որովհետեւ անկող հասարակաց թըշնամին էր, այդ հերոսութիւնը քննելով իր հայրենիքին և ցեղին արժանապատուութեան դրօշակը վեր բռնեց: Ուրիշ խօսքով՝ Փղշտացիներուն իր պաշտած Աստուծոյ դէմ ըրած անարգանքը վերցուց և իսկ Սաուլը չսպաննեց, անոր համար որ նա իր անձնական թշնամին էր, և միաժամանակ իր ազգին թագաւորը ըլլալով՝ Աստուծոյ նոխարը կը նկատուէր: Հոս է ահա Դաւիթին իրական մեծութիւնը, ասպետութիւնը և վեհանձնութիւնը: Դաւիթ Սաուլը չէր սպաննելով հոգիի մեծութիւն ցոյց տաւ, որով ժողովուրդին համակրանքին արժու ճացաւ, և ապագային Իսրայէլի ժողովուրդին թագաւորը ըլլալու արժանիքն ու կարողութիւնը երևաւ, բերաւ իր մէջը իրեն այս վեհանձն արարքով:

Իսկապէս Դաւիթ վեհանձն անձնաւորութիւն մըն էր, և Վեհանձնութիւնը առաւ քննութիւններուն անհեկն հազուագիւսն էս, կ'ըսէ անգլիացի հեղինակ Վէյլիքի, «Գողիաթի անգլիացի ուրիշ հեղինակ մը՝ Ալեքսանդր Փօր, կ'ըսէ. «Վեհանձն մարդ իրեն վիպ. ստղը իրեն գերազանց յի հասեալ, բանիկ հոգեկան կարողութիւն կը գտայ իր մէջ քայն գերազանցելու՝ ներելով անոր»: Ի՞նչ վսիմ խօսք է այս: Այս խօսքին խմբորդ հոգիի մեծութիւն ունեցողներ միայն կրնան քննել: Դաւիթ ըմբռնած էր անոր իմաստը, և ոչ միայն ըմբռնած՝ այլ և զայն ապրած նաև, ասկէ աւելի քան երեսուն դարեր առաջ՝ երբ մարգիւթիւնը հեթանոսութեան թանձր խաւարին մէջ կը տուայրտէր և տղիտութեան ճիւղաններուն ներքե կը տառապէր:

Իրականութեան մէջ Դաւիթի կիանքին այս զբաղանքները մեծագոյն մարդու մը

գրուագիներն են և կամ ասպետական կիսանքի մը արարքները: Միջին դարու մէջ ապետական ֆրանսայի ճայքերը (knights) տակաւին իրենց վեհանձն ու մեծահոգի արարքները աշխարհի չմանթաքոցում, այդ օրերէն 2000-2600 տարիներ առաջ, Պապեանքին մէջ, Յեսուէյի որդին Դաւիթ ծանօթացուցած էր մարդկութեան այս գեղեցիկ առաքելութիւններն ու արարքները իր առօրեայ կեանքին մէջ:

Այլ բառերով, Դաւիթի կեանքին այս գրուագիները քրիստոնէական կենցաղէն բխած առաքելութիւններ են պարագայէս: Քրիստոնէութիւնը, իրրե կրօնք տակաւին չմանք և տակաւին մարդկութեան չքարոզուած, ասկէ հազար և ասելի տարիներ առաջ, Դաւիթ արդէն կ'ապրէր անոր զաղափարականը, շնորհիւ Աստուծոյ սրտին մօտ իր ապրած բարեպաշտական կենցաղին և Աստուծոյ ստացած հոգեւոր ներշնչումներէ: Մեզի համար այնքան մեծ վարք մը չէ կեանքը քրիստոնէական բարձր խեղճներով ապրել և Աստուծոյ հետ մտերմիկ յարաբերութիւն մշակել, որովհետեւ քրիստոնէայ ծնած և քրիստոնէական առողջ դաստիարակութեամբ սնած ու մեծցած ենք, որքան Դաւիթին համար՝ որ քրիստոնէութենէ տարիներ առաջ կեմանտութեան ստորնացուցիչ արարքներով լի մըթնոյրտին մէջ շնչած ըլլալով՝ կրցած է քրիստոնէութեան քարոզած բարձրագոյն կեանքը ապրել ու քրիստոնէական գեղեցկացուցիչ առաքելութիւններով օգտուել և այսօր մեզի օրինակ հանդիսանալ:

Մարդկային կեանքի մէջ մանադժուարին երեք բաներ կան, որոնցմէ մին անձնագագաթն է: Անձնագագաթն կը նշանակէ մեր լեզուն զսպել, մեր խորհուրդներն ու զգացումները օսնծել և մեր փափաքներն ու կիրքերը հակակշիռի ներքեւ առնել: Ասիկա շատ դժուար է, բայց քրիստոնէական կրօնի ազնուութեան նշան է: Յեսուէի որդին Դաւիթ ունեցած է այս ազնուութիւնը:

Սրկորդ դժուար բանը օտոխիս ներքին է: Վերջանել մարդկային է, իսկ ներքին՝ աստուածային: Ըսուած է: Մինք մեղանշելով կենդանական կեանքի մակարդակին

կ'իջնանք, սակայն մեր մրցակիցին և կամ հակառակորդին ներքիով՝ Աստուծոյ օրտին կը մօտենանք: Բարեկամին ներքի ըսողգաստ մամբ դուրին է, բայց մեր պատիւին ու կեանքին սպառնացող թշնամիին ներքի՝ դժուար է և շատ դժուար, սակայն նշան է քրիստոնէութեան քարոզած իրական մեծութեան: Դաւիթ ունեցած է այս մեծութիւնը:

Սրկորդ դժուարին բանը կեանքի մէջ զոհողութիւնն է: Սրբեմն մարդիկ կը զոհեն մասնաւոր նկատումներով և անկալութեամբ, բայց անշահախնդիր զոհողութեան առջեւ մարդոց ստուար մեծամասնութիւնը յաճախ կ'անճկի: Վասնդի դժուար է այն: Դաւիթ Գողթաթի հետ մեծամարտին պարագային իր կեանքը վտանգի ներքեւ դրած, և պատրաստ էր նաև իր անձը զոհելու՝ եթէ պէտք ըլլար, որպէզի իր ազգը ապրեցնէր և իր հայրենիքը պաշտպանէր արտաքին թշնամիներու դէմ: Մայրգիւն կեանքի մէջ գերագոյն զոհողութիւնն է այս և մեծ հերոսութիւն մը, լաւ ես է ըսել՝ քրիստոնէական բարձրագոյն առաքելութիւն մը: Յեսուէի որդին Դաւիթ սակայն քրիստոնէայ չ'ըլլալով հանգեք՝ ունեցած է այս մեծագոյն առաքելութիւնը:

Հետեւաբար Սրբապան Մատենան մեծ մարտութիւն մը մատնանշած կ'ըլլայ երբ կ'ըսէ, Աստուծոյ փայտութիւն տալով ըստ, օթեսսիկ որդիս Դաւիթը զոյս, մտադ իմ սրօքս հոմանայնս: Այո՛, Աստուծոյ սրտին մօտիկ էր Դաւիթ: Այս խօսքին ճշմարտութեան կը համոզուինք խորապէս երբ նկատի առնենք. —

ա) Անոր գործած սխալին ատկու զգացած խղճմտութիւն խորունկ ասնշնանք:

բ) Անոր նուիրումը և կենդանի հաստատեցր առ Աստուած:

գ) Անոր, իրրե բարեպաշտ անձ, անկեղծ ձգտումը դէպի լաւագոյն կեանք:

դ) Անոր, իրրե թագաւոր, աստուածահաճոյ վարչապետութիւնը:

ե) Անոր ջնքմ նախանձախնդրութիւնը կուպաշտութիւնը իր երկրէն ու ժողովուրդէն հեռու պահելու:

Դաւիթ մարդ մըն էր որ իր ունեցած բոլոր կարողութիւններն ու առաւելութիւնները, իրրե մեծանոգի անձնաւորութիւն,

իր ժողովուրդի բարեկալուսիքն և Աստուծոյ փառքին համար գործածեց: Զոր օրինակ՝

Քաջ եր նա, բայց իր քաջութիւնը ուրիշները իր ոտքին տակ՝ իր օտնոյն տակ տնելով, իր անձը, իր հոսը բարձրացնելու համար չգործածեց, այլ իր երկրին պաշտպանութեան ի սպաս դրաւ:

Թագաւոր եր նա, սակայն իր թագաւորական իշխանութիւնը ոչ թէ ուրիշները կեղեքելու՝ այլ ուրիշներուն ծառայելու համար գործածեց:

Նրաժիւս եր նա, բայց իր երաժշտութիւնն ու նուագածութիւնը նոյնիսկ, իր հազառազորդի՝ Սաւուղին մեղամաղձատուութիւնը փարատելու ի նպատակ գործածեց:

Բանաստեղծ եր նա, սակայն իր բանաստեղծութիւնը ոչ թէ գոհեցնել նրա թիւր ու իր կրօնական բարձր գեացունքներ մշակելու համար գործածեց, որպէսզի Աստուած փառաւորութի իր առաքինի արարքներով:

Վայրկեան մը արագ անկարկ մը նետեցէք իր Սաղմոսաց գրքին վրայ. ի՞նչ անգին ու գեղեցիկ գոհարներ կան տեսք մէջ: Առէք օրինակի համար 22րդ (աշխարհաբարի մէջ 23րդ) սաղմոսը, «Տե՛ր հովուեսցէ զիս, եւ ինձ ինչ ոչ պակասիցի»: Աստուծոյ հանդէպ ինչ մեծ վստահութիւն է այս: Այժէ անցուցէք 50րդ (աշխարհաբարի մէջ 51րդ) սաղմոսը. «Ողորմես ինձ Աստուծ, ըստ մեծի ողորմութեան քո, ըստ բազում գթութեան քո, եւ քո զանգեղութեան իմ: Անկեղծ զգումով ու ճշմարիտ ապաշխարութեան ի՞նչ գեղեցիկ ու սրտաբուխ արտայայտութիւն է այս: Կարգացէք իր 41րդ (աշխարհաբարի մէջ 42րդ) սաղմոսը, «Ինչպէս եղբերուն ջուրի վակեցերուն կը փափաքի, այնպէս ալ իմ անձս քեզի կը փափաքի, ո՛վ Աստուծ, հոգիս ծաղաւի եւ Աստուծոյ, կենդանի Աստուծոյ»: Ուրիշ խորհրդէն Աստուծոյ հետ մտերմիկ յարաբերութիւն մշակելու համար ի՞նչ պատուական օրինակ է այս:

Նոյնպէս ուսումնասիրեցէք իր միւս սաղմոսները, ու բարեպաշտական որքա՞ն վոնձ գաղափարներ պիտի գտնէք և հոգեւոր կեանքի ի նպատակ որքա՞ն խորունկ փորձառութիւններու պիտի հանդիպէք: Սովորուած գիրքը իրաւամբ Հին Աւետիքի աւետարանը կոչուած է, որ գոյութեան հկած է

նոյնիսկ նոր Ուխտի Աւետարանը գրի առնելու երկար դարեր քաջ, Դաւիթ՝ մեր Ս. Գրքի Նաբիկայի նման, կրօնական բանաստեղծ մըն էր: Իր սաղմոսները երեք հազար և յաւելի տարիներէ ի վեր հրէից, իսկ երկու հազար տարիներէ ի վեր ալ քրիստոնեաներուն հոգեւոր ներշնչութիւն ազդեցնող եղած են միշտ, և այժմ ալ են, ինչպէս որ Նաբիկայի նման Ողորմամատեանը՝ որպէս հայկական սաղմոսագիրք, մինչեւ զերը կատարած է մեր մէջ տաք երկար դարերէ ի վեր:

Հայաստանեայց Եկեղեցին ամէն տարի Ս. Միսնիկին տալի, Աւագ տօնիւն ըսկիցը, Դաւիթ ժողդարէին յիշատակը կը տօնէ, իրիւ Հին Ուխտի սուրբերէն մէկը, որպէսզի ժողովուրդը ներշնչուի անոր ապրած առաքինապարզ կեանքին օրինակելի արարքներով:

Յիշուի Դաւիթ ժողդարէ մեծ դէմք մըն է Հին Ուխտի պատմութեան մէջ: Ընդ փնտիչ սակայն անոր մեծութեան դաղաշնիքը, Դժուար է մեծութիւն մը արդարապէս չափել: Բայց սա կրնանք ըսել թէ, Դաւիթ մեծ դէմք մը եղաւ անոր համար որ բացարձակ Միժին, Աստուծոյ հետ կենդանի հաղորդակցութիւն մշակեց իր կեանքին մէջ, Անոր հետ ապրեցաւ ու Անոր հետ խօսեցաւ իր սրտի խորերէն, նման Ս. Գրքի Նաբիկայի՝ որ նոյնպէս ալ խորոց սրտիս Աստուծոյ հետ կը խօսակցէր միշտ:

«Ամէն բարի տուր ու ամէն կասեցեալ պարգև վերէն է, եւ լուսոյ Հօրմէն կ'իջնէ»: Այն որ գետնաքաղ իրաւունքներ ազատագրուած, ամէն օր իր հայեացքը դէպի վեր կ'ուղղէ և ներքին կապ մը կը հաստատէ Աստուծոյ հետ, Անոր վերին օրհնութիւններով ու Հիմնիկները կը սրբանայ միշտ, կ'աշխուհանայ օր ըստ օրէ, կը ներշնչուի մերթ ընդ մերթ, և կը հասնի վերջապէս մեծութեան այն մակարդակին՝ որուն արժանի է: Ինչ աստիճան որ չփութ ունենանք Աստուծոյ՝ բացարձակ Միժին հետ, նոյն համեմատութեամբ կը վերանայ մեր հոգին և մենք կ'ապրինք Աստուծոյ սրտին համաձայն կեանք մը, ինչպէս ապրեցաւ Յեսայի որպիսի Դաւիթ:

ԳՐ. Ա. ՍԱՐԱՅԵԱՆ

Ճեղքո, Գալիք.